

FÖLDÜNK ÉS KÖRNYEZETÜNK MŰVELTSÉGI TERÜLET

FÖLDRAJZ

7 -8. évfolyam

Bevezetés

A Földünk és környezetünk műveltségi terület a tanulókat tájékozódni, eligazodni tanítja hazánkban és a kontinenseken.

Tudatosuljon bennük, hogy az emberiség jövőjét meghatározó feladatok döntően földrajzi jellegűek. Ismerjék fel, hogy helyi és regionális szinten mi mindent megethet az egyén is a veszélyessé váló folyamatok mérséklésére.

Érdeklődjenek a szűkebb és tágabb környezetük természeti-, gazdasági- és politikai változásai iránt.

A földrajz tantárgy céljai, fejlesztési feladatai

Általános fejlesztési feladatok

- A tanulók minél több szempont alapján ismerjék meg a Földet, az ott kialakult természeti és társadalmi jelenségeket és folyamatokat. Lássanak példákat ezek pozitív és negatív következményeire.
- Legyenek képesek a kontinensekről ismereteiket összegezni. A kontinensek tanulmányozásakor ismerjék fel a földrajzi folyamatokat, jelenségeket, összefüggéseket és ezeket a szakkifejezések használatával tudják kifejezni.
- Legyenek nyitottak és érdeklődők a szűkebb és a tágabb környezet változásaival szemben, ismereteiket folyamatosan bővítsék a különböző információhordozók segítségével.
- Alakuljon ki érzelmi kötődés a természeti és társadalmi jelenségek, a kulturális és tudományos értékek iránt.
- Kövessék figyelemmel a történelmi-, politikai- és gazdasági eseményeket.

Ismeretszerzés, tanulás

- Legyenek képesek az adott témákhoz való ismeretek gyűjtésére (lexikonok, enciklopédiák, szakkönyvek, atlaszok, videofilmek, számítógépes adathordozók felhasználásával).
- Tudjanak hosszabb szövegekből a lényegét kiemelni, tömöríteni.
- Tudják az ismereteiket szakkifejezésekkel kifejezni, ezekhez vázlatrajzot készíteni.
- Legyenek képesek a témakörökhöz tartozó topográfiai fogalmakat térképeken megmutatni, tudjanak a térkép használatával földrajzi helyeket meghatározni, határokat, földrajzi fekvéseket megállapítani, adatokat leolvasni.

- A legfontosabb ismeretforrásokból szerzett információkat tudják mérlegelni, azokból reális következtetésekhez legyenek képesek jutni.

Tájékozottság a földrajzi térben

- A tanulók minél nagyobb önállósággal tudják használni a különböző térképtípusokat. Alakuljon ki helyes képzet a környezet elemeinek elhelyezkedéséről, méreteiről.
- Szerezzenek általános tájékozottságot a földrészekről, távolabbi országokról.
- Tegyenek szert általános tájékozottságra Magyarország és Magyarországgal szomszédos országok, továbbá Európa országainak természeti és társadalmi jellemzőiben.
- Ismerjék fel a földrajzi térben való eligazodáshoz szükséges topográfiai fogalmakat.

Tájékozottság az időben

- Értsék a földtörténet és társadalomtörténet időintervallumában meglévő különbségeket.
- Tudjanak eligazodni a földtörténeti korokban. Ismerjék a kontinenseket felépítő nagy szerkezeti egységek kialakulásának időbeli rendjét.
- Legyenek tisztában az elemzett terület társadalmi, gazdasági változásainak időbeliségével.

Tájékozottság a környezet anyagairól

- Ismerjék fel a tanulók a leggyakoribb ásványokat, kőzeteket, nyersanyagokat.
- Tudják azt, hogy az ember a történelmi idők folyamán társadalmi és gazdasági fejlődésével nagymértékben átalakította környezetét, sokszor beavatkozott a természet rendjébe.

Tájékozottság a környezet kölcsönhatásaiban

- A tanulók tudják értelmezni az egyes tájak, országok, kontinensek természeti és társadalmi jellemzőinek kölcsönhatásait, összefüggéseit.
- Értsék meg, hogy a természeti környezet és a történelmi események együttesen hogyan hatnak egyes országok fejlődésére.
- Ismerjék meg különböző népek, népcsoportok hagyományait, gondolkodásmódját, így megérthetik gazdasági helyzetüket, világszemléletüket.
- Ismerjék meg a természet- és környezetvédelem alapvető céljait, feladatait és tudatosuljon bennük, hogy környezetünk védelméért mindannyian felelősek vagyunk.

Tájékozottság hazai földrajzi-környezeti kérdésekben

- Ismerjék Magyarország regionális földrajzát részletesebben, a hazai tájak természeti és társadalmi gazdasági értékeit.
- Ismerjék Magyarország gazdasági helyzetét, kapcsolatrendszerét a Kárpát-medencében, Közép-Európában.
- Tudják az egyes hazai országrészek, tájak hasonló és eltérő földrajzi jellemzőit, azok okait, ismerjék fel a következményeit.
- Ismerjék hazánk védett természeti-, kulturális-, néprajzi, gazdaságtörténeti értékeit.
- Tudjanak a magyar utazók, tudósok, szakemberek szerepéről a Föld megismerésében.

Tájékozottság regionális és globális kérdésekben

- Ismerjék fel a kontinensek, tájak, országok regionális sajátosságait, különbségét, rendszerét.
- Legyenek képesek a természetföldrajzi adottságok gazdaságra gyakorolt hatásának bemutatására.
- Ismerjék Európa országainak földrajzi jellemzőit, különösen Magyarországgal szomszédos országokra és az Európai Unió tagállamaira vonatkozóan.

7. osztály

Időkeret: 74óra/év, 2 óra /hét

Témakörönként javasolt óraszámok

Témakör	Részletes óraszám	Összóraszám
Új anyag feldolgozása		
Tájékozódás a földtörténetben		2
Európán kívüli kontinensek		37
Afrika, Ausztrália, Óceánia	11	
Amerika	12	
Ázsia	14	
Európa földrajza		20
Rendszerezés, gyakorlás, ellenőrzés		15
Összesen		74

Témakörök	Tananyag	Fejlesztési feladatok/Ajánlott tanulói tevékenységek
I. Tájékozódás a földtörténetben		
	A földtörténet időbeosztása. A földtörténet eseményei.	A földtörténet legfontosabb eseményeinek elhelyezése a földtörténeti időszalagon.
	Ösföldek, óidei hegységrendszerek. Újidei hegységrendszerek. Jelenkori felszínformálódás.	A különböző korú kontinensrészek (kiemelt tájak) felismerése és megmutatása a domborzati térképen.
II. Az Európán kívüli kontinensek		
1. Afrika		
Afrika regionális természetföldrajza		
	Afrika fekvése, határai, partvonala.	Adatok gyűjtése (a tankönyv függelékéből). Térképolvasás: a kontinens határainak megkeresése. Afrika földrajzi helyzetének meghatározása, a

		kontinensen húzódó nevezetes szélességi körök megnevezése. A tagolt és tagolatlan partvonal fogalmak összehasonlítása és elmélyítése.
	Afrika megismerése, magyar utazók a kontinensen.	Gyűjtőmunka készítése és kiselőadás tartása egy szabadon választott magyar utazóról.
	Afrika felszínének kialakulása, nagy tájai. Magas-Afrika és Alacsony-Afrika tájai.	Metszetrajz elemzése a vetődéssel kialakult táblás vidékről, ennek segítségével a felszíni formák összegyűjtése. Vázlatrajz készítése, ezen a tájak jelölése a megfelelő térképi jelekkel. Domborzati térképen a tájak pontos megmutatása. Kőzetfelismerés: gránit, mészkő. Földrajzi szakszöveg olvasása, lényegkiemelés.
	Afrika éghajlata. A mérsékelt éghajlati övezet és a hegyvidéki éghajlat. A trópusi éghajlati övezet. A meleg-mérsékelt öv.	Tematikus térképek összehasonlító elemzése a hőmérséklet és a csapadék területi és időbeli eloszlását vizsgálva. Metszetrajz készítése a passzátszél mozgásáról és a csapadékmennyiség összefüggéséről.
	Afrika vizei. Folyóvizei. Állóvizei.	Domborzati térképen a folyók és tavak megkeresése, majd vaktérképen ezek jelölése. A folyók hosszának és vízgyűjtőterületének összehasonlító elemzése.

	Afrika természetes növényzete és állatvilága.	Az éghajlat és természetes növénytakaró összefüggéseinek vizsgálata tematikus térképek használatával, az övezetes elrendeződés fogalmának megtanulása. Szemelvények gyűjtése, kiselőadások az őserdők, szavannák élővilágáról, híres nemzeti parkjaikról.
Afrika regionális társadalomföldrajza		
	Afrika lakossága. A népesség összetétele. A lakosságszám és a népsűrűség. Településtípusok.	A népesség területi eloszlására vonatkozó adatok értékelése tematikus térkép használatával. Fotók gyűjtése: afrikai lakosokról, településtípusokról, ezek segítségével a jellemzők összegyűjtése, rendszerezése. Szövegfeldolgozás, lényegkiemelés a tankönyv szemelvényeiből.
	Afrika országai. Az éhségövezet országai.	Az éhségövezet országainak jelölése vaktérképen. Videofilm megtekintése, kiértékelése.
	Afrika gazdasága. A mezőgazdasági művelési módok. Az övezetes trópusi mezőgazdaság. Afrika ásványkincsei, energiahordozói. Afrika ipara. A Dél-afrikai Köztársaság. Földrajzi elhelyezkedése, fővárosa, gazdasága.	A tankönyv függelékének használatával adatok keresése és értékelése az afrikai országok ipari termelésére vonatkozóan. Ismeretek gyűjtése, összegzése a mezőgazdaság kétarcúságának alátámasztására. Vázlatrajz készítése, a vaktérképen a legfontosabb ásványkincsek és nagyvárosok jelölése.

2. Ausztrália és Óceánia		
Ausztrália természeti földrajza		
	Ausztrália földrajzi helyzete. Területe, parttagoltsága. Ausztrália felfedezése.	Domborzati térkép használatával a kontinens földrajzi helyzetének meghatározása, a nevezetes szélességi körök megkeresése, határainak megnevezése. Forrásszöveg és képek elemzése a nagykorallzátonyról. Gyűjtőmunka a kontinens felfedezéséről.
	Ausztrália felszíne. Ausztrália éghajlata. A trópusi és mérsékelt éghajlati övezet. A meleg-mérsékelt öv. Ausztrália vízrajza. Ausztrália természetes növény- és állatvilága.	Atlasz használatával vaktérkép készítése, ezen a tájak, nagy folyók jelölése. Az éghajlati övek és a természetes növénytakaró elhelyezkedésének vizsgálata tematikus térképek összehasonlító elemzésével. Érdekességek gyűjtése Ausztrália állatvilágáról vagy rajzos tablók készítése.
Ausztrália gazdasága		
	Ausztrália energiahordozói, főbb ásványkincsei. Ausztrália ipara. Ausztrália mezőgazdasága.	A tankönyv függelékéből olyan adatok gyűjtése, amelyek Ausztrália ipari és mezőgazdasági termelésére vonatkoznak. Térképen ásványkincsek megkeresése, ezek és a nagyvárosok jelölése vaktérképen. A mezőgazdaság övezeteinek felismerése ábra elemzésével.
Óceánia		A szigetcsoportok elhelyezkedése, megnevezése domborzati térkép használatával. A szigetcsoportok bemutatása szakkönyvek segítségével csoportos munkában.

3. Amerika		
Amerika regionális természetföldrajza		
	Amerika fekvése, partvonala, területe, földrajzi felosztása. Amerika felfedezése, és benépesülése.	Domborzati térképek tanulmányozása: a kontinens földrajzi helyének meghatározása; határainak, szigeteinek, félszigeteinek megkeresése. A tankönyv szemelvényeinek elemzése, a lényeg kiemelése.
	Amerika felszíne. Amerika felszínfejlődése a kontinens szerkezetére. A kontinens tájai.	Domborzati térkép használatával a tájak pontos megmutatása, vaktérképen való bejelölésük. Animáció elemzése a Pacifikus-hegységrendszer kialakulásáról. Képek, képsorok elemzése a tájakhoz kapcsolódva.
	Amerika éghajlata. A hideg-, mérsékelt és forró övezetek. A hideg- és meleg tengeráramlások hatásai. Amerika vízrajza. Nagy folyói. Állóvizei. Amerika természetes növény- és állatvilága.	Grafikonok elemzése a hőmérséklet és csapadék mennyiségének összefüggéseiről. Metszetrajz készítése a tengeráramlások hatásainak megértésére. Domborzati térkép tanulmányozásával a folyók és a tavak megnevezése. Fotók, diaképek elemzése, összefüggések, jellegzetes tájak felismerése.
Amerika országai		
	Kanada. Kanada népessége. Ásványkincsei, ipari ágazatai. Mezőgazdasága.	Adatok gyűjtése, értékelése az ország területére, a lakosság számára és a népsűrűsége vonatkozóan. A tankönyvi szöveg feldolgozásával az ország természeti erőforrásainak összegyűjtése.

	<p>USA. Az USA népessége. Gazdasági fejlődése. Az USA ipara</p> <ul style="list-style-type: none"> - bányászata, - nehéz- és könnyűipara, - szolgáltató szféra. 	<p>Szemelvények feldolgozása, előadása az USA nagyvárosaihoz, nevezetességekhez kapcsolódóan. Vaktérkép készítése, ezen a tájak, folyók megnevezése, a nagyvárosok jelölése. Adatok keresése, összehasonlítása az USA ipari termeléséhez, azok összegyűjtése, amelyekben világelső.</p>
	<p>Az USA ipari körzetei. Az északi-, déli- és nyugati körzet.</p>	<p>Vázlatrajz készítése az ipari körzetekről, ipari központjaik megnevezésével. Szövegfeldolgozás a tankönyv használatával Információgyűjtés amerikai vállalatokról és termékekről.</p>
	<p>Az USA mezőgazdasága. A mezőgazdasági övezetesség.</p>	<p>Adattár használatával a mezőgazdaságára vonatkozó adatok gyűjtése és értékelése. A mezőgazdasági övezetek legjellemzőbb terményeinek az összegyűjtése és megtanulása.</p>
	<p>Latin-Amerika. Közép-Amerika országai. Mexikó, Dél-Amerika országai. Brazília.</p>	<p>Térkép segítségével országok és fővárosaik kigyűjtése. Metszetrajz készítése Mexikó függőleges mezőgazdasági övezeteiről. Gyűjtőmunka készítése, mely Latin-Amerika ősi kultúráit, településeit mutatja be.</p>

4. Ázsia		
Ázsia regionális természetföldrajza		
	Ázsia fekvése, határai, parttagoltsága.	Adatok gyűjtése, összehasonlító elemzése a kontinensek nagyságáról, a lakosság számáról. Kína, India, Indonézia, Japán, Oroszország népességszámának megkeresése az adattárból, ezek felhasználásával oszlopdiagram készítése. Domborzati térkép használatával Ázsia határainak megnevezése, a szigetek, félszigetek pontos megkeresése, majd vaktérképen való jelölése.
	Ázsia felszíne - szerkezeti egységei, - nagy tájai.	Ázsia felszínének tanulmányozása a földtörténeti kialakulás szempontjából, a tájak csoportosítása a felszíni formák szerint. A hegységrendszerek kialakulásának megismerése animációs anyag segítségével.
	Ázsia éghajlata - a hideg-, mérsékelt-, trópusi övezet, - a mérsékelt és trópusi monszun.	Tematikus térképek összehasonlító elemzésével az évi középhőmérséklet, és csapadékmennyiség vizsgálata. Vázlatrajz készítése a monszun szél kialakulásáról.
	Ázsia vízrajza - Folyó- és állóvizek, - Lefolyásos- és lefolyástalan területek.	Térképolvasással az óceánok vízgyűjtő területeinek meghatározása, a nagy folyók és azok torkolatainak megnevezése. Földrajzi kislexikonból a lefolyástalan terület fogalmának megkeresése, majd rögzítése.

	Ázsia természetes növény- és állatvilága.	Az éghajlat és a természetes növényzet térképi elemzése, az összefüggések megállapítása. Szakkönyvekből való rövid szemelvények elemzése a tajga érdekes állatvilágáról, a Bajkál-tóról.
Ázsia regionális társadalomföldrajza		
Ázsia országai		
	Ázsia lakossága - a kontinens lakosság száma, népsűrűsége, - népcsoportjai, - vallásai.	Térképolvasás: országok, fővárosok kigyűjtése. Népsűrűségi térkép elemzése, a legsűrűbben és legritkábban lakott tájak megnevezése. Szemelvények, olvasmányok megértése, lényegkiemelés.
	Kína. Népessége, történelmi fejlődése. Mezőgazdasága - Kelet-Kína - Nyugat-Kína	Vázlatrajz készítése az országról, a tájak és folyók jelölése. Az ókori Kínáról tanultak felelevenítése. Nyugat-és Kelet Kína mezőgazdasága, különbségeinek feltárása, térképolvasás és a tankönyvi szöveg feldolgozásával.
	Kína gazdasági élete - ásványkincsei, - legjelentősebb nehézipari vidéke.	A természetföldrajzi adottságok és a gazdasági élet összefüggéseinek feltárása. Vaktérkép készítése, ezen az ásványkincsek és nagy városok jelölése. Adatok gyűjtése: mely ásványkincsek bányászatában világelső Kína.
	Japán. Japán földrajzi helyzete, lakossága, gazdasági helyzete.	Domborzati térképen a Japán szigetek földrajzi helyzetének meghatározása, a négy nagy sziget megnevezése. Vázlatrajz készítése a téli és nyári monszun éghajlatról, a csapadék kialakulásának

		okait elemezve.
	Japán ipara, mezőgazdasága.	Tanulói gyűjtőmunka a japán ipar termékeiről, az ország hagyományairól.
	Kelet- és Dél-kelet-Ázsia országai - a gyorsan iparosodó országok: Dél-Korea, Tajvan, Hongkong, Szingapúr, - Malajzia, Thaiföld, Indonézia, Fülöp-szigetek.	Térképolvasással: a kelet-és a dél-kelet-ázsiai országok és fővárosok megkeresése. Termékek, márkanevek gyűjtése az országok ipari termeléséhez kapcsolódóan.
	India. India népessége, vallásai. India mezőgazdasága.	Vaktérképen India tájainak, folyóinak jelölése, határainak megnevezése. A hinduizmusról és a buddhizmusról ismeretanyag összegyűjtése szemelvények felhasználásával.
	India gazdasága - ásványkincsei, - főbb ipari ágazatai.	A terület és népesség adatainak összehasonlítása, a népesedési folyamatok elemzése grafikon használatával.
	Az arab államok - földrajzi elhelyezkedés, - népesség, vallás, - kőolajkészleteik, - országaik.	Térképolvasás: Dél-nyugat-Ázsia államainak és fővárosainak megkeresése ásványkincseinek felismerése. Földrajzi adattárból a világ kőolaj termelésére vonatkozó adatok kigyűjtése, ezek értékelése.
III. Európa földrajza		
Európa regionális természetföldrajza		
	Európa fekvése, határai, parttagoltsága.	Térképolvasással Európa határainak, szigeteinek, félszigeteinek a megnevezése és megtanulása.
	Európa felszíne - földtörténeti kialakulása, - tájai.	Domborzati térképen a tájak pontos megmutatása, vaktérképen helyük bejelölése. Európa szerkezeti térképének elemzése.

	Európa éghajlata. A hideg és mérsékelt övezet éghajlatai.	Tematikus térképek összehasonlító elemzése, hőmérsékleti és csapadék adatok gyűjtése, összehasonlítása Európa különböző területein.
	Európa vízrajza - folyóvizei, - állóvizei.	Domborzati térképen a folyók, tavak megkeresése, a vízgyűjtő területek elemzése. A három leghosszabb folyó hosszúságának ábrázolása szalagdiagramon.
	Európa természetes növény- és állatvilága.	Európa éghajlati térképének és természetes növényzete térképének összehasonlító elemzése. Fotósorozatok elemzésével a növénytakaró vizsgálata.
	Európa népessége, országai.	Adatok összehasonlítása és értékelése terület-, népesség- népsűrűségre vonatkozóan. Országok – fővárosok megkeresése a térkép használatával.
	Az Európai Unió.	Az Európai Unióról szóló rövid szakszöveg feldolgozása.
Az európai országok földrajza		
Észak-Európa	Észak-Európa természeti földrajza.	Vázlatrajz készítése: ezen a határok, országok és fővárosok jelölése. A fjordok kialakulásának animációs anyaggal való szemléltetése.
	Gazdasága. Országai - Norvégia, - Svédország, - Finnország, - Dánia.	Oszlopdiagramok értékelése a mezőgazdasághoz kapcsolódóan. Ásványkincsek-, ipari ágazatok kigyűjtése – térképolvasással. Gyűjtőmunkával az országokra vonatkozó érdekességek megismerése.

Nyugat-Európa	Nagy-Britannia - Természetföldrajzi helyzete, jellemzői. - Gazdasági életének alapjai, feltételei. - Gazdasági körzetei. - Mezőgazdaságának legfontosabb termékei. - Közlekedése, kereskedelme.	Térképolvasással a földrajzi helyzet meghatározása, határok leolvasása, magasság számok keresése, legnagyobb folyó megnevezése. Hőmérsékleti adatok összehasonlítása: London-Budapest vonatkozásában. Térképvázlatok készítése: gazdasági körzetek bejelölése, központjaikkal Tanulói gyűjtőmunka, vagy fotóalbum összeállítása London nevezetességeiről.
	Benelux államok - természeti feltételeik, - gazdasági jellemzői.	Metszetrajzok készítése tájként, az éghajlat, mezőgazdaság, ipar jellemzőinek az összegyűjtése.
	Franciaország - természetföldrajzi helyzete, jellemzői, - gazdasági életének természeti feltételei, társadalmi alapjai, - mezőgazdaságának legfontosabb termékei - iparának jellemzői, iparvidékei, - az európai közlekedésben és kereskedelemben betöltött szerepe.	Térképolvasással határok, tájak megnevezése, földrajzi fekvés meghatározása, éghajlat összefüggéseinek felismerése, jelentős folyók leolvasása. Az ország mezőgazdaságához kapcsolódóan adatok értékelése a búza-, szőlő- és bortermelésről. Gyűjtőmunkával: Párizs nevezetességeinek a bemutatása.
Dél-Európa		
	Dél-Európa természeti földrajza.	Térképolvasással a félszigetek, országok, fővárosok felismerése, a tájak megnevezése, ezek vaktérképen való elhelyezése. Karsztjelenségek felismerése fotókon, ábrákon.
	Gazdasági élete.	Az idegenforgalom szerepének értékelése adatok elemzésével. Nevezetességek bemutatása, utazási ajánlat készítése.

	<p>Országai</p> <ul style="list-style-type: none"> - Spanyolország, - Olaszország, - Görögország, - Horvátország, Szerbia, Szlovénia, Bosznia-Hercegovina. 	<p>Térképolvasással a Balkán-félsziget országainak és fővárosainak a pontos meghatározása, a 20.sz-i politikai változások értékelése.</p> <p>Élmények előadása kiselőadás formájában, fotósorozatok elemzése.</p>
Kelet-Európa		
	<p>Kelet-Európa természeti földrajza.</p>	<p>Domborzati térképen helymeghatározás, határok megnevezése, országok-fővárosok keresése.</p> <p>A terület és népesség adatainak az összehasonlító elemzése.</p> <p>A zónaidő meghatározása atlasz használatával.</p>
	<p>Gazdasági helyzete</p>	
	<p>Oroszország</p> <ul style="list-style-type: none"> - történelmi áttekintés. - ipar, - mezőgazdaság. <p>Ukrajna.</p> <p>A balti országok.</p>	<p>Vázlatrajz készítése:</p> <p>Oroszország ipari körzeteinek, központjainak jelölésével. A Mezőgazdasági típusok c. térkép elemzése Oroszországra vonatkozóan. Ukrajna iparát megalapozó ásványkincsek összegyűjtése az atlasz használatával.</p>

Követelmények

Térképi ismeretek

Biztonsággal tudjanak tájékozódni a tanulók a kontinensek, illetve az egyes országok domborzati és politikai térképein. Képesek legyenek keresztmetszetről és tömbszelvényről szerzett ismereteket azonosítani a térképi ismeretekkel. Képesek legyenek a különböző méretarányú térképek használatával helymeghatározásra, távolságok mérésére.

A geoszférák földrajza

A tanulók ismerjék a földtörténeti időbeosztás nagy egységeit, a legfontosabb időszakokat, tudják ezekhez kapcsolni a felszínfejlődés legfontosabb eseményeit. Értsék a történelmi és a földtörténeti idő eltérő léptékét. Képesek legyenek a legfontosabb földtörténeti folyamatok időrendbe állítására.

Európa regionális földrajza

A tanuló tudja felsorolni, térképen megmutatni Európa nagy tájait, folyóit, vaktérképen ezeket képes legyen megnevezni. Legyen képes felidézni Európa éghajlati öveit és területeit, ismerje a területeken megjelenő természeti növényzetet, állatvilágot. Tudja Európa országait megnevezni fővárosaikkal együtt. Legyen képes ismertetni az országok gazdaságának természeti feltételeit, tudja bemutatni iparának és mezőgazdaságának legfontosabb termékeit.

Példák alapján tudja bemutatni Nagy-Britannia, Franciaország, a Benelux országok, Olaszország, Oroszország, Spanyolország szerepét Európában. Ismerje az Európai Unió alapvető céljait, és jelenlegi tagországait.

Az Európán kívüli földrészek földrajza.

A tanuló ismerje a kontinensek kiterjedését, a térképen tudja megmutatni partvonalait, határait. Legyen képes a kontinensek nagy természeti tájait, folyóvizeit, tavait megnevezni, ezeket

különböző méretarányú térképen felismerni.

Legyen képes felidézni a Föld éghajlati övezetét, tudja megnevezni az éghajlati területeket. Szabatosan ismertetni tudja a nagy éghajlati területeken megjelenő természetes növényzetet egy-egy állatfajt. Gazdasági térkép használatával fel tudja sorolni a kontinensek ásványkincseit, energiahordozóit, ezek lelőhelyeit meg tudja mutatni a térképen.

Rövid leírással tudja bemutatni a kontinensek különböző gazdasági fejlettségű országait, térségeit.

Ismertetni tudja az USA gazdasági körzeteinek legfontosabb jellemzőit, Japán gyors gazdasági fejlődésében szerepet játszó tényezőket, Kína, India népesség földrajzi összefüggéseit.

Képes legyen az egyes kontinensek őslakosságát és népességének mai összetételét bemutatni. Térkép használatával elemezni tudja a népesség területi megoszlását.

Fel tudja sorolni a kontinensek legfontosabb mezőgazdasági terményeit, tenyésztett állatait. Képes a mezőgazdasági művelési módokról rövid leírást adni, a termelés területeit a térképen megmutatni.

Példák segítségével bemutatja az egyes országok, térségek szerepét a világban. Röviden tudják összefoglalni az egyes térségeket veszélyeztető környezeti problémákat.

8. évfolyam

Időkeret: 56 óra/év, 1,5 óra/hét

Témakörönként javasolt óraszámok

Közép Európa regionális földrajza:	16 óra
Magyarország természeti- és társadalomföldrajzi helyzete:	8 óra
Magyarország nagy tájai:	22 óra
Rendszerezésre, értékelésre, gyakorlásra javasolt:	10 óra

Témakörök	Tananyag	Fejlesztési feladatok/Ajánlott tanulói tevékenységek
Európa regionális földrajza. Közép-Európa természeti földrajza	Közép-Európa területe, földrajzi helyzete. Közép-Európa szerkezetének kialakulása. Közép-Európa nagy tájai. A Kárpátok kialakulása, vonulatai, éghajlata, természetes élővilága. Az Alpok kialakulása, vonulatai, éghajlata. Közép-Európa éghajlata,	A tipikus tájak önálló bemutatása megadott szempontok alapján. Tematikus térképek összehasonlító elemzése tanári irányítással. Éghajlati diagramok elemzése és készítése. Vaktérképek készítése a tipikus tájak, folyók bejelölésével. Jellemző tájak

	vízrajza, természetes növényzete.	felismerése diaképek alapján. Szakszöveg megadott szempontok szerinti feldolgozása.
Közép-Európa gazdasági földrajza	Közép-Európa népessége. Közép-Európa társadalmi-gazdasági helyzete. Közép-Európa országai. Az Európai Unió megalakulása, intézményei.	Vaktérkép rajzolása az országok és fővárosok bejelölésével. Önálló tanulói munka: sajtófigyelés: aktuális információk gyűjtése az országokkal és az Európai Unióval kapcsolatban. Történelmi atlasz használatával összehasonlítások végzése Közép-Európa 19. és 20. századi és mai országhatáraitól.
Közép-Európa országai	Németország földrajzi helyzete, határai. Tájai. Népessége. Gazdasági körzetei, központjai.	Térképvázlaton határok, tájak, folyók jelölése. Metszetrajz készítése az épülő tengerpartról. Tematikus térképek összehasonlító elemzése. A német ipar termékeinek, márkaneveinek összegyűjtése.
	Lengyelország földrajzi helyzete, határai, nagy tájai, népessége, iparának, mezőgazdaságának legfontosabb termékei.	Térképvázlaton a határok, tájak, folyók jelölése. Tanulói gyűjtőmunka különböző információhordozók használatával: magyar-lengyel uralkodókról, történelmi eseményekről.
	Svájc földrajzi helyzete, határai, nagy tájai, népessége, gazdasági életének természeti feltételei és történelmi-társadalmi alapjai.	Vázlatrajz készítése a határok, tájak jelölésével. Adatok keresése, összehasonlító elemzése Svájc gazdasági helyzetéről. Diaképek megadott szempontok szerinti elemzése.
	Ausztria földrajzi helyzete, határai, tipikus tájai, népessége, gazdasági élete. Legfontosabb bevételi forrásainak megismerése.	Vaktérképen a határok, tájak, folyók jelölése. Atlasz használatával a tartományok, tartományi székhelyek megnevezése, térképi jelölése. Tanulói gyűjtőmunka készítése különböző információhordozók használatával az ország nevezetességeiről.
	Csehország földrajzi helyzete, tájai. Gazdasági életének természeti feltételei és társadalmi alapjai. Ipari központjai.	Domborzati térkép használatával a földrajzi helymeghatározás gyakorlása, tájak, folyók megnevezése. A tanulók ismereteit felhasználva

		a cseh ipar neves termékeinek összegyűjtése. Fotókkal, diaképekkel Prága nevezetességeinek ismertetése.
	Szlovákia földrajzi helyzete, tájai. Gazdasági életének megismerése. Ipari központjai, városai.	Vázlatrajz készítése a határok, tájak, folyók jelölésével. Éghajlati diagramok összehasonlító elemzése. Idegenforgalmi központjainak megtekintése diaképek használatával.
	Románia, földrajzi helyzete. Tájai. Gazdasági életének megismerése. Ipari központjai, városai.	Vaktérképen a szomszédos országainak, tájainak, folyóinak jelölése. Metszetrajz készítése, elemzése az éghajlat-domborzat-növényzet összefüggéseiről. Tanulói gyűjtőmunkával a magyarlakta nagyvárosok összegyűjtése, térképi jelölése. Kulturális emlékek felismerése képek segítségével.
Magyarország természet-és társadalom-földrajzi helyzete	Magyarország földrajzi helyzete, határai, területe.	Domborzati térkép használatával földrajzi helymeghatározás, hosszúság különbség kiszámítása. Helyi idő meghatározása. Vaktérkép pontos rajzolása a szomszédos országok, természetföldrajzi határok jelölésével.
	Magyarország felszínének kialakulása. Hegységek kialakulása. Mészköhegységeink keletkezése. Vulkáni hegységek kialakulása. A negyedidőszak eseményei.	Földtörténeti időszalag készítése. A földtörténeti korok fontosabb eseményeinek feldolgozása animációs anyag segítségével. A különböző korú tájak megmutatása domborzati térképen.
	Magyarország éghajlata. Éghajlati elemek, éghajlati hatások.	Éghajlati térképek vizsgálata, összehasonlító elemzése. Éghajlati diagramok értékelése, következtetések levonása. Számítási feladatok megoldása: évi középhőmérséklet, évi közepes hőingás számolásához kapcsolódó feladatok.

	Magyarország vízrajza. Felszín alatti vizek. Állóvizeink. Vízgazdálkodásunk.	Földrajzi szakszótár használatával fogalmak meghatározása rétegvíz, talajvíz, belvíz, ásványvíz, geotermikus energia. Vaktérkép kitöltése: ezen a fő- és mellékfolyók, tavak jelölése. Tanulói gyűjtőmunkával hazánk népszerű gyógyfürdőinek megnevezése, térképi jelölése.
	Magyarország természetes növényzete, állatvilága. Magyarország talajtípusai. Talajvédelem.	Metszetrajzon a domborzat-csapadék-növényzet összefüggéseinek megértése. Fotókkal, rajzokkal illusztrált tablók készítése: "Mit tehetünk környezetünk védelméért?," címmel.
	Magyarország népessége. A népsűrűség.	Népsűrűségi térkép használatával adatok gyűjtése, táblázatban való feldolgozása, értékelése. Fogalom meghatározása szakkönyv használatával. Korfa értékelése megadott szempontok szerint.
Magyarország nagy tájai Az Alföld Az Alföld természeti földrajza	Az Alföld felszíne. Folyami hordalékkúpok. Lősztakarós tájak. Folyami árterek. Az Alföld természeti viszonyai: éghajlata, vízrajza, talajtípusai, természetes növény- és állatvilága.	Domborzati térképen a tájak pontos felismerése. Vaktérképen a tájak jelölése. Tematikus térképek összehasonlító elemzése az: éghajlat-természetes növényzet-talajtípusokra vonatkozóan. Az atlaszban magasságszámok keresésével következtetések levonása. Kőzetvizsgálattal a lösz tulajdonságainak megismerésére. Szakszövegből a löszformák kigyűjtése.
Az Alföld gazdasági földrajza	Az Alföld mezőgazdasága. Gabona-és ipari növények termesztése. Zöldség-és gyümölcs termőhelyek. Állattenyésztés.	Adatsorok ábrázolása, diagramok értékelése hazánk területének művelési ágak szerinti megoszlásáról, valamint hazánk növénytermesztésének részesedésére a nagytájak között. Az éghajlat, a talaj, a mezőgazdasági termelés vizsgálata tematikus térképek használatával.

	Az Alföld ipara. Energiahordozók kitermelése és feldolgozása. Dél-Alföld, Észak-Alföld, Mezőföld.	A gazdasági életet bemutató térképek többszemponútú értékelése tanári irányítással. Vaktérképen a városok, ipari ágak jelölése. Tanulói gyűjtőmunkával az Alföld nevezetes városainak bemutatása.
A Kisalföld A Kisalföld természeti földrajza	A Kisalföld felszínének kialakulása. A Kisalföld tájai. A Kisalföld éghajlata, vízrajza. Természetes növényzete és talajtípusai.	Vázlatrajz készítése a Kisalföld területéről, atlasz használatával a tájainak, folyóinak jelölése, magasságszámok leolvasása. A vulkáni tanúhegyek fogalmának a megtanulása, kialakulásuk modellezése. Az Alföld, Kisalföld éghajlati elemeinek összehasonlítása tematikus térképek használatával.
A Kisalföld gazdasági földrajza	A Kisalföld ipara, ipari központjai. A Kisalföld mezőgazdasága. Közlekedése, kereskedelme.	Az éghajlat- mezőgazdaság-feldolgozóipar összefüggéseinek vizsgálata, adatok gyűjtésével. Tanulói kiselőadások keretében a kisalföldi városok kulturális nevezetességeinek bemutatása, fotók, diaképek használatával.
Az Alpokalja. Az Alpokalja természeti adottságai	Az Alpokalja tájai, ezek kőzetanyagai. Az Alpokalja éghajlata, vízrajza. Természetes növényzete és talajtípusai.	Domborzati térképen a tájak kikeresése, vaktérképen a kistájak bejelölése. Kőzetvizsgálat: gránit, gneisz, mészkő felismerése. Az éghajlat, a növényzet és a talaj összefüggéseinek megszilárdítása tematikus térképek használatával, metszetrajz készítésével.
Az Alpokalja gazdasága	A természeti adottságok és a mezőgazdaság összefüggései. Ipar. Városai.	Szövegfeldolgozás, lényegkiemelés a településhálózat megértéséhez. Könyvek, képek használatával páros munkában kirándulási útvonal összeállítása.
A Dunántúli-dombság és a Mecsek. A Dunántúli-dombság természeti földrajza	A Dunántúli-dombság kialakulása. Tájai, ezek elhelyezkedése. A Dunántúli-dombság éghajlata, vízrajza. Természetes növényzete és talajtípusai. A Mecsek és a Villányi-hegység.	A táj kialakulásának modellezése, metszetrajz készítése. Domborzati térképen a tájak felismerése, vaktérképen ezek bejelölése, kőzetanyagokkal együtt. A tankönyv Függelékében lévő adatok és tematikus térkép

		vizsgálatával az éghajlat jellemzése.
A Dunántúli-dombság gazdasági földrajza	A kistájak mezőgazdaságának jellemzői. Ipari ágazatai, központjai. Jelentős városai. Településtípusai.	Gazdasági térkép használatával a Dunántúli-dombság és a Mecsek ásványkincseinek és energiaforrásainak összegyűjtése. A táj idegenforgalmi vonzerőinek kigyűjtése könyvek, más információhordozók használatával. Pécs nevezetességeinek bemutatása fotók, diaképek segítségével.
A Dunántúli-középhegység A Dunántúli-középhegység természeti földrajza	A Dunántúli-középhegység földtörténeti kialakulása. A Dunántúli-középhegység részei: A Bakony, A Vértes, A Dunazug-hegység, A Velencei-hegység. A tájak éghajlata. A középhegység vízrajza, természetes növény- és állatvilága.	Domborzati térképen a középhegység részeinek megkeresése, az árkok megmutatása. Vaktérképen a vonulatok jelölése kőzetanyagaikkal és az árkokkal. A hegységek magasság számainak összegyűjtése. Metszetrajz készítése, természetes növénytakaró rajzolása. Diagram készítése éghajlati elemek vizsgálatával. Térképvázlat és tömbszelvény összehasonlítása, következtetések levonása: tanúhegyek kialakulásáról, folyók patakok folyásirányáról.
A Dunántúli-középhegység gazdasági földrajza.	A középhegység ásványkincs bányászatának mai jellemzői. Ipara, ipari központjai. A középhegység mezőgazdasága, idegenforgalma.	A Dunántúli-középhegység hasznosítható természeti adottságainak összegyűjtése addigi ismeretek és a térkép segítségével. Gazdasági térképek vizsgálatával ásványkincsek, ipari ágazatok, ipari városok gyűjtése tanári irányítással. A mezőgazdaság jellemzőinek feldolgozása adatkereséssel (erdők aránya), térképvizsgálattal, szakszöveg feldolgozásával. Csoportos tanulói feladatként idegenforgalmi plakát vagy ismertető készítése fotókkal, rajzzal, rövid szöveggel.

<p>Az Északi-középhegység Az Északi-középhegység természeti földrajza</p>	<p>Az Északi-középhegység földtörténeti kialakulása. A középhegység vonulatai. A Börzsöny és a Cserhát. A Mátra. A Bükk és az Aggteleki-karszt. A Zempléni-hegység. A középhegység éghajlata, vízrajza. Természetes növény- és állatvilága.</p>	<p>Domborzati térkép használatával vázlatrajz készítése: a vonulatok pontos bejelölésével, kőzetanyagaikkal, a medencékkel és folyókkal. A vonulatok legmagasabb pontjai magasság számainak kigyűjtése, az adatok táblázatba foglalása. Kőzetek vizsgálatának felelevenítése: mészkő és andezit tulajdonságainak összehasonlítása. Karsztjelenségek modellezése. A Baradla barlang diaképes bemutatása. A karsztjelenségek vázlatának elkészítése. Éghajlati adatok összehasonlítása.</p>
<p>Az Északi-középhegység gazdasági földrajza</p>	<p>A középhegység ásványkincs bányászatának mai jellemzői. Ipara, iparának központjai. A középhegység mezőgazdasága. Közlekedése. Települései.</p>	<p>Gazdasági térképek vizsgálatával az ásványkincsek, ipari ágazatok, ipari városok számbavétele. A mezőgazdaság különböző ágazatainak és a természeti viszonyok kapcsolatainak felismerése és összegzése. Tanulói kutatómunkaként neves történelmi személyiségek összegyűjtése, akik kapcsolatban voltak e tájjal. A Bükki és az Aggteleki Nemzeti Parkok bemutatása szakirodalom felhasználásával.</p>
<p>Budapest és környéke</p>	<p>A táj természeti és gazdaságföldrajza. Kereskedelme. Közlekedése. Idegenforgalma. Vonzáskörzetei.</p>	<p>Budapest és környéke térkép használatával a tájak megkeresése. Budapest történetét bemutató szemelvény olvasása a lényeg kiemelése. A gazdasági ágazatokban foglalkoztatottak arányáról adatok gyűjtése és értékelése. Csoportok feladatai: kerületek összegyűjtése, megnevezésük, hidak, közlekedési lehetőségek, fontosabb megállóhelyek feldolgozása vagy a főváros nevezetességeit bemutató útvonal összeállítása.</p>

	Közlekedés. Távközlés és kommunikáció.	A tanulók addigi ismereteinek felhasználásával a közlekedés ágazatainak rendszerbe szedése. Vasúthálózati térképen a csomópontok megkeresése, vaktérképen való jelölése. Magyarország autósatlaszának segítségével az autópályák és nagyobb közutak megnevezése. Adatsorok elemzése, következtetések levonása az egyes országokban a mobiltelefonok és a számítógépek mennyiségének alakulásáról.
	Kereskedelem.	Fogalmak értelmezése: bel- és külkerkedelem. Adatkeresés szakkönyvekből hazánk bel-és külkereskedelméhez kapcsolatban. Főbb külkereskedelmi partnerek összegyűjtése.
	Idegenforgalom.	A tanulók ismereteinek felhasználásával Magyarország idegenforgalmi adottságainak összegyűjtése. Vaktérképen a legfontosabb idegenforgalmi nevezetességek jelölése. Utazási iroda alkalmazottjaként idegenforgalmi ajánlat összeállítása.
	Települések. Településformák. Településtípusok.	A témához kapcsolódó olvasmány néma olvasása, majd szóbeli előadása. Képek, fotók használatával a településtípusok rendszerezése. Megyék, megyeszékhelyek vaktérképen való jelölése, majd megtanulása.
Magyarország és az Európai Unió	Az Európai Unió világgazdaságban elfoglalt szerepe. Magyarország az EU-ban.	Tanulói gyűjtőmunka internet használatával: mi az EU hivatalos nyelve, melyek az EU oktatási programjai. Szakszöveg feldolgozása hazánk uniós csatlakozásáról, erről tanulói előadás tartása. Ábraelemzés és értelmezés a világkerkedelem megoszlásáról, az EU és Mo. külkereskedelmi

		termékforgalmának szerkezetéről.
	Magyarország régiói.	Fogalom meghatározása a könyv használatával, mi a régió. Térkép és a tankönyv együttes használatával a régiók és az azokat alkotó megyék megnevezése, vaktérképen történő jelölése.

Követelmények

Magyarország földrajza

Tudja felsorolni és térképen megmutatni Magyarország nagy és kis tájait. Ismerje kialakulásuk főbb lépéseit, mai arculatuk jellegzetességeit. Ismertetni tudja az egyes éghajlati elemek területi eltéréseit, okait. Fel tudja sorolni és térképen meg tudja mutatni Magyarország fő és mellék folyóit, tavait. Fel tudja sorolni a hazánkban élő nemzetiségek többségét, röviden meg tudja fogalmazni az ország népességének területi elhelyezkedését, és ennek okait.

Képes rövid értékelést adni az ipari körzetekről, a fejlődő ipari térségekről. Be tudja mutatni a magyar ipar mai változását előidéző okokat. Ismerje Magyarország legfontosabb mezőgazdasági körzeteit, az élelmiszeripar legfontosabb telephelyeit. Ismerje a nagyobb közút és vasúthálózatunkat. Képes ismertetni hazánk idegenforgalmi adottságait, megnevezni a legjelentősebb idegenforgalmi helyeket. Röviden tudja összefoglalni az országot veszélyeztető környezeti problémákat. Ismerje a legnagyobb nemzeti parkjainkat.

Európa regionális földrajza

Pontosan meg tudja határozni Közép-Európa földrajzi helyzetét, fel tudja sorolni az országokat és fővárosukat. Képes ismertetni Közép-Európa országai gazdaságának természeti feltételeit. Be tudja mutatni iparuknak és mezőgazdaságuknak legfontosabb termékeit, telephelyeit és körzeteit. Érzékeltetni tudja az ország fekvéséből adódó kereskedelmi, közlekedési és idegenforgalmi előnyöket.

Tudja ismertetni az Európai Unió céljait és feladatait, ismeri intézményeit. Tudja honnan gyűjthetők információk az EU intézményeivel kapcsolatban.

FÖLDRAJZ

9-10. évfolyam

Bevezetés

A tantervben a középiskolai földrajz tananyagát az általános iskola 7- 8. évfolyam ismereteire alapoztuk és a földrajzi környezet rendszerelvű komplex értelmezése kerül megvalósításra.

Ez a kerettanterv olyan sportoló fiataloknak készült, akik nagyon szoros időbeosztásban élnek, ezért figyelembe vettük a témák hangsúlyozásánál azokat a komplex, több szempontból is szemléletformáló földrajz-környezeti jelenségeket, melyek részben természettudományok, részben társadalomtudományok szempontjai szerint vizsgálja az összefüggéseket és folyamatokat. Ezeknél az anyagoknál különösen ügyeltünk a tanulói tevékenységek meghatározására.

A módszerek közül az egyéni- és csoportmunka egyformán előtérbe kerül. Lényeges a statisztikai elemzés, a kognitív feladatok, a térképezés.

Mindkét évfolyamon a fenntartható fejlődés elvét próbáltuk hangsúlyozni.

Alapelvek, célok, feladatok

Legfontosabb feladat, hogy érzékelje az ifjúság az élettelen és élő természet folyamatait és azok társadalomra gyakorolt hatását. A földrajz tudatosítja a tanulóban, hogy a környezet, a társadalom, és benne az ember egységes rendszert alkot.

A mára kialakult globális környezeti problémákat és gazdasági nehézségeket, ezen egységes rendszeren belül kell felismerni, és tenni a fenntartható fejlődésért.

9. évfolyam: Az alapozó szakasz tantervi előzményeire építve a legfőbb cél a korszerű, tudományos alapú világkép kialakítása:

- az Univerzumról és benne a Földről.
- a geoszféráról.
- a Föld belső szerkezetéről, felépítéséről.
- a légkör felépítésének alapfolyamatainak a mindennapi életre gyakorolt hatásáról.
- a vízburok erőforrásainak felhasználása: a vízgazdálkodással.
- a belső és külső erők szerepe a felszínformálásban.
- a talajok ökológiai szerepe, hasznosítása.
- az övezetesség bemutatásánál a természetföldrajzi tényezők kölcsönhatásának eredményét: a zonalitást kell megismertetni, és ezáltal a tanulók analizáló-szintetizáló képességének a fejlesztése is megtörténik.

A földrajzi gondolkodás algoritmusának kialakítása az éghajlat tanulásakor nagyon lényeges feladat: éghajlati jellemzők-talaj—élővilág—vízháztartás, főbb felszínformáló folyamatok és a gazdasági tevékenység szisztematikus összehasonlításával.

Ezek az alapelvek, célok, a tanulók ökológiai szemléletének fejlesztését szolgálják.

A népesség és települések alapvető jellemzőinek a megismerése, a tanulót az ember egyéniségének és alkotásainak tiszteletére, a másság elfogadására neveli.

10. évfolyam: A tananyag feldolgozásánál a cél a tanulók közgazdasági szemléletének, problémafelismerő képességének, és a valóságlátásának fejlesztése. Alapfontosságú a munkaerő képzettségének, rugalmas alkalmazkodó képességének szerepe, a piacváltás, a szerkezeti és területi váltások bemutatásával.

A legfontosabb cél és feladat a népek és országok egymásra utaltságának, kölcsönös együttműködésének beláttatása, a hazai földrajznak konkrét példáin keresztül.

A tanulók vitakészségének fejlesztése a tények és a vélemények ütköztetésével történjen.

A társadalomföldrajz tananyagának feladata, hogy a világgazdaságban különböző szerepet betöltő régiókról, ország csoportokról, országokról átfogó képet kapjanak a tanulók

A természetföldrajzi és gazdaságföldrajzi szemlélettel tanított Amerika, Ázsia és az egyesülő Európa a legfőbb célja a 10. évfolyam földrajz oktatásának.

A fejlődő országok világgazdaságban elfoglalt helyük és szerepük, a globális gazdasági rendszerben betöltött függő helyzetük bemutatása egyedi szerepkörök szerint történik. Magyarország gazdasági térszerkezetének a megismertetése természetföldrajzi alapokon, nagy tájak szerint történik, és ezzel összefüggésben látják Magyarország környezeti állapotát is.

9. évfolyam

Időkeret: 74 óra/év 2óra/hét

Témakörönként javasolt óraszámok:

Térképészeti ismeretek-Univerzum	5 óra
Közetburok	8 óra
Légkör	7 óra
Vízburók	9 óra
A Földfelszín formakincsei	10 óra
Éghajlati övezetesség	10 óra
Természetföldrajzi övezetesség hatása a társadalomra	5 óra
Új tananyag feldolgozása	54 óra
Összefoglaló, média- és könyvtárhasználat, értékelés	20 óra
Összesen:	74 óra

Témakörök	Tananyag	Fejlesztési feladatok/Ajánlott tanulói tevékenységek
TÉRKÉPÉSZET, UNIVERZUM		
Térképészeti alapismeretek	A térképi ábrázolás módszerei.	Tájékozódás a földgömbön, térképen. Iránytű használata. Méretarány-számítások.
Tájékozódás a földi térben és időben	Földrajzi helymeghatározás. Időszámítás, időmérés.	Helymeghatározás fokhálózat segítségével. Zónaidő számítás.
Az Univerzum részei, a Naprendszer felépítése	A Naprendszer elhelyezkedése az Univerzumban.	A bolygók csoportosítása. A Nap hatása a földi életre: Rajzos modell.
A Föld, mint égitest	A Föld alakja és mozgásai, következmények. A Föld holdja, a Hold.	A gömbalak bizonyítékai. Vázlat a kettős mozgás következményeiről. Modell a Nap- és a Holdfogyatkozásról.
Úrkutatás a Föld szolgálatában	Úrfelvételek típusai.	Meteorológiai műholdfelvételek elemzése.
LAKÓHELYÜNK A FÖLD		
A Föld belső szerkezete	A belső gömbhéjak tulajdonságai.	Keresztmetszet szerkesztése: a gömbhéjakról és felépítésükről.
Kőzetlemezek- lemeztektonika elve	Óceánfenék vizsgálatok, a lemezszegélyek típusai.	Rajz: az asztenoszféra áramlásai és a lemezek. A Benioff-zóna.
A kőzetburokban lejátszódó folyamatok	A vulkánizmus típusai és a földrengések.	Magmakamra rajza. A felszíni vulkánok típusainak felismerése, és a vulkáni utóműködések meghatározása diafilmről, képről.
A kőzetlemezek és a hegységképződés	A gyűrődés, vetődés, kiemelkedés, mint tektonikus mozgások. A különböző típusú lemezek ütközésénél kialakult hegységrendszereink.	Térképolvasás: a különböző típusú hegységek keletkezése és besorolásuk a hegységrendszerekbe.
A kőzetburok építőkövei a kőzetek	A kőzetek csoportosítása keletkezésük szerint.	A bemutatott kőzetek felismerése, tulajdonságaik

<p>A Föld energiaforrásai, ásványai</p> <p>A földtörténet évmilliárdjai az éghajlat, a felszínfejlődés és az élővilág evolúciója szerint</p>	<p>Kőszén, kőolaj és földgáz képződése, ércképződések.</p> <p>Ős-Előidő, Óidő időszakainak jellemzése.</p> <p>Középidő, Újidő időszakainak és korainak jellemzése.</p>	<p>szerint.</p> <p>Olvasmány: A bányászat hatása a környezetre. Milyen következményekkel jár? Időóra rajzolása. Ábraelemzés: a földtörténet kőzet- és élővilág, életnyomok alapján.</p> <p>Ábraelemzés: A Pangea feldarabolódása és a mai lemezek kialakulása. Olvasmány: „A dinoszauruszok kihalásának hipotézisei.”</p>
<p>A LÉGKÖR</p>		
<p>A légköri jelenségek alapja a Nap sugárzása</p> <p>A levegő felmelegedése</p> <p>Időjárási és éghajlati elemek</p> <p>Légmozgások: ciklonok és anticiklonok</p> <p>Az általános légkörzés</p> <p>A légszennyezés nem ismer határokat</p>	<p>A légkör anyagi felépítése és szerkezete.</p> <p>A Nap sugárzása és az azt módosító tényezők.</p> <p>A hőmérséklet, légnyomás és a szél.</p> <p>A nedvességtartalom és a csapadék.</p> <p>A ciklonok és anticiklonok, keletkezési helyeik és időjárást befolyásoló hatásuk.</p> <p>Földünk felszínközeli és magaslégköri szélrendszerei és a monszun szelek.</p> <p>Savas esők, a fokozódó üvegházhatás, a vékonyodó ózonernyő.</p>	<p>Olvasmány: Hogyan jött létre az őslégkörből a mai légkör? Mi a jelentősége a légkörnek? Kiselőadás: Az üvegházhatás. Megadott szakirodalom alapján, önálló munka.</p> <p>Számítások: napi-, évi középhőmérséklet és hőmérsékleti ingás.</p> <p>Telítettségi görbe elemzése. Számítás: csapadék-képződés felszálló és hegységen átkelő levegőben. /főnszél/</p> <p>Ábra/fotó elemzése: a ciklonban keletkező meleg- és hidegfrontokról.</p> <p>Rajz: Földünk légnyomás övezeteiről, és a különböző szélességek között kialakult szélirányokról.</p> <p>A légszennyező források és a légszennyező anyagok csoportosítása táblázat segítségével (csoport munka).</p>

A VÍZBUROK		
A vízburok tagolódása, elhelyezkedése, víztípusai	A tengervíz tulajdonságai: sótartalom, hőmérséklet, a tengeri jég.	Olvasmány : „A tenger kincsei”.Mi a jelentőségük?
A tengervíz mozgásai	A hullámozás, a tengeráramlások, a tengerjárás.	Tematikus térképi munka: a tengeráramlások éghajlatmódosító hatása a kontinensek partjainál (csoportmunka).
A szárazföld vizei	A felszín alatti vizek.	Olvasmány: „Az artézi vizekről.” Magyarország hévizei és ásványvizei, térképolvasás, megadott szempontok szerint.
	A vízfolyások, a folyók kialakulása a vízgyűjtő területeken.	Európa főfolyóinak torkolatai, kikötői: topográfiai feladat.
	A tavak keletkezés szerinti csoportosítása.	Folyamatábra szerkesztés a tavak pusztulásáról.
	Magyarország vízrajza. Folyóink és állóvizeink környezeti problémái.	Topográfiai feladatok/Csoport munka/ A Duna és a Tisza jobb-és baloldali mellékfolyói.
A vízszennyezés sem ismer határokat	Az óceánok, a felszín alatti-, felszíni vizek szennyeződései. Környezeti problémák.	A vízszennyező anyagok csoportosítása: eredet és a környezet károsítása szerint.

A FÖLDFELSZÍN FORMAKINCSE		
A belső és külső erők	A kőzet előkészítés: a talaj és a talajképződés folyamata.	Rajz: talajszelvény szintjei, talajképződési folyamat
A folyók felszínformálása	A bevágódó, az oldalazó, és a feltöltő folyószakaszok munkája.	Olvasmány: A Kárpát-medence folyóiról. (A Duna esésgörbéjének elemzése.)
Felszínformálás a tengerpartokon	A pusztuló magas és az épülő lapos tengerpartok formakincsei.	Keresztmetszet szerkesztés: az abrázios tengerpart pusztulási formáiról.
A jég felszínformálása	A gleccserek és a jég felszínformálása.	Táblázat: a hóhatár magasságáról a Föld néhány területén.
A szél felszínformálása	A szél pusztító és felhalmozó munkája.	Rajz: dűne, barkán, bucka (példákkal).
A FÖLDRAJZI ÖVEZETESSÉG		
A szoláris éghajlati övezetek	Az éghajlati és a földrajzi övezetesség kialakulása.	Ábraelemzés: A Föld- a napfordulók és a napéjegylenlőségek idején.
A forró övezet	Az egyenlítői, átmeneti és a térítői öv: éghajlata, élővilága talajai, mezőgazdasága.	A forró övezet természetföldrajzi keresztmetszete. Rajz.
A mérsékelt övezet I.	A meleg mérsékelt övezet: mediterrán és monszun területe. A valódi mérsékelt öv: óceáni, mérsékelt szarazföldi, szarazföldi és szélsőségesen szarazföldi területeinek: éghajlata, élővilága, talajai, felszínformálása, mezőgazdasága.	A két terület éghajlati diagramjának összehasonlítása, a különbség okainak a feltárása. Olvasmány: "A sztyepp és a préri környezeti problémái". A talajerózió szerint.
A hideg övezet	A sarkköri öv és a sarkvidéki öv éghajlatai és életfeltételei.	Az Arktisz és Anktarktiszh összehasonlítása, felfedezése.

A függőleges övezetesség	A mérsékelt övi és trópusi hegységek növényzeti övei és életfeltételei.	Rajz: Az éghajlati övezetek függőleges tagozódásáról. Alpok, Kárpátok, Andok növényzeti övei.
A FÖLDRAJZI ÖVEZETESSÉG HATÁSA A TÁRSADALMI-GAZDASÁGI ÉLETRE		
Természet és társadalom: a kapcsolat történelmi alakulása	A földrajzi környezet szerepe a társadalmi fejlődésben. Az ember hatása a földrajzi környezetre.	Táblázat készítése: a népesség számának alakulása, földrészek szerint.
A világnépesség növekedése	A mezőgazdasági forradalom, az ipari forradalom hatása. A XXI. századi jövőkép. A természetes szaporodás szakaszai. Népesség- mozgások: vándorló milliók. Népesség mutatók.	Statistikai adatsor szerkesztése, a világ tíz legnépesebb országairól. Ábraelemzés a demográfiai átalakulás négy szakaszáról. Tematikus térkép használata. Korfa szerkesztése.
Településföldrajz alapjai	Települési formák és típusai. A városodás és városiasodás. Az emberiség nyelvi és vallási megoszlása.	Alaprajzok: a falu típusai, a városok fejlődése, szerkezete. Olvasmány: „Az urbanizáció következményei”/csoport munka/ Kiselőadások: az öt világvallásról (megadott szemelvények alapján).

Követelmények:

I. TÉRKÉPÉSZET, UNIVERZUM

- Ismerjék:
- a térkép és terep típusait, elemeit,
- a zónaidőt, tudják számítani,
- a már tanult bolygókat, és helyezték el a Naprendszerben és az Univerzumban,
- a Föld mozgásainak következményeit,
- a műholdfelvételeket.

II. LAKÓHELYÜNK, A FÖLD

- Ismerjék:
- a kőzetlemezek mozgásfolyamatait és azoknak a társadalomra gyakorolt hatását,
- készség szinten a leggyakoribb ásványokat, kőzeteket,
- a földtörténet legfontosabb eseményeit, és a földtörténeti korok sorrendjét,
- a belső és külső erők legfontosabb hatásait, a felszínformákat és azok területi elhelyezkedését,
- a földtani értékeket és védelmük szükségességét,

Tudják:

- megmutatni a nagy kőzetlemezeket a térképen,
- a legfontosabb ásványkincseket felismerni és bemutatni.

III. A LÉGKÖR

- Ismerjék:
- a légkör felépítését, szerkezetét,
- a legfontosabb anyag és energiaforgalom folyamatait,
- a légkör gazdasági jelentőségét,
- a légkör szélrendszereit,
- a légszennyező anyagok forrásait, fajtáit,
- a levegőszennyeződés elleni védekezés néhány módszerét,
- a Föld éghajlatát,
- Értsék:
- az időjárás változásának okait.

IV. A VÍZBUROK

- Ismerjék:
- a hidroszféra tagozódását,
- a tenger és szárazföldi víz különbségeit,
- a felszín alatti vizeket,
- a vízszennyezés okait és következményeit,
- a főbb tengeráramlások éghajlatmódosító hatását.

Tudják:

- rajzolni, felismerni diákon, képeken: a felszín alatti vizeket, tavak keletkezését,
- az óceánok és tengerek tagozódását,
- térképen mutatni a folyótorkolatok típusait.

V.A FÖLDFELSZÍN FORMAKINCSEI

Ismerjék és tudják

- a Kárpát-medence felszínét, folyóit, formakincseit,

Legyenek képesek:

- a talajképződés folyamatát értelmezni,
- a kontinens térképén példákkal szemléltetni a folyók, tengerpartok, a jégtakarók, a szél felszínformálását, és formakincsek szerint megjeleníteni.

VI.A FÖLDRAJZI ÖVEZETESSÉG

Ismerjék:

- a szoláris éghajlati övezetek-övek-területek kialakulását és okait,
- a természetföldrajzi zonalitást és azonalitást,
- az élővilág és a talajzónák rendszerét,
- a felszínformálás övezetes rendszerét.

Tudják:

- az egyes övezetekben az ember élővilágra és talajra gyakorolt hatásait,
- az övezetek legfontosabb környezeti problémáit.

A TERMÉSZETFÖLDRAJZI ÖVEZETESSÉG HATÁSA A TÁRSADALMI- GAZDASÁGI ÉLETRE

Ismerjék:

- készség szinten a népesség földrajzi folyamatait,
- az ember életminőségét befolyásoló földrajzi tényezőket,
- a népességnövekedés korlátait,
- a települések funkciói változását időben és térben,
- a városi és falusi életmód lehetőségeit,
- az infrastruktúra szerepét az ember életminőségében,
- a nagyvárosok válságát,
- a legfontosabb környezeti ártalmakat és azok globális hatásait.

Tudják:

- az általános népesség-és településföldrajzi fogalmak tartalmi jegyeit.

Tudjanak:

- térképről, ábrákról, képekről, statisztikai adatokból példát mondani, a népességmutatókra, illetve a település típusokra.

10. évfolyam

Időkeret: 74 óra/év 2 óra/hét

Témakörönként javasolt óraszámok:

I. Témakör: A világ változó társadalmi-gazdasági képe	13 óra
II. Témakör: A világgazdaságban különböző szerepet betöltő régiók, ország-csoportok, országok	22 óra
III. Témakör: A fejlődő országok	3 óra
IV. Témakör: Magyarország természeti adottságai	9 óra
V. Témakör: Hazánk nagy tájai	7 óra
Új tananyag feldolgozásra	54 óra
Összefoglalás, értékelés, média- és könyvtárhasználat:	20 óra
Összesen:	74 óra

Témakörök	Tananyag	Fejlesztési feladatok/Ajánlott tanulói tevékenységek
A VILÁG VÁLTOZÓ TÁRSADALMI GAZDASÁGI KÉPE		
A gazdasági élet szerkezete	A világgazdaság általános jellemzői, folyamatai.	Diagramelemzés, szerkesztés: a gazdasági szektorok és foglalkozási megoszlás szerint.
	A gazdasági növekedés, és a fejlettségmutatók.	A világ országainak csoportosítása GNP/fő érték szerint.
A pénz világa	A világgazdaság jellemzői: energiaválság, globalizáció, multinacionális vállalatok.	Ábra elemzése: pl. A Ford Motor Co. világméretű szerveződése.
	Nemzetközi kereskedelem szerepe és tendenciái.	Az áruexport és a szolgáltatásexport egy főre jutó értékeinek statisztikai összehasonlítása.
	A regionális gazdasági integrációk.	Az EU, NAFTA, APEC
	A működőtőke és a kereskedelem.	Gazdasági alapfogalmak: KISLEXIKON
	A világ legfontosabb pénzügyi központjai.	Összefoglaló táblázat szerkesztés: bankok, tőzsde feladatai.
	A nemzetközi tőkeáramlások.	USA-JAPÁN-EU működő tőkeáramlásainak

<p>A gazdasági élet átalakulása</p>	<p>Az ENSZ, a Nemzetközi Valutaalap (IMF) és a Világbank (World Bank).</p> <p>A mezőgazdaság és az élelmiszergazdaság kapcsolata.</p> <p>A világ energiagazdasága.</p> <p>Az ipari termelés átalakulása.</p> <p>A szolgáltatás és az infrastruktúra szerepe a globális világgazdaságban.</p>	<p>modell szerkesztése /ábra alapján/.</p> <p>Statisztikai adatsor a világ legjobban eladósodott országairól.</p> <p>Grafikon készítése: a mezőgazdaság %-os részesedése a GDP-termelésből.</p> <p>Tematikus térképek elemzése (csoportmunka).</p> <p>Gyakorlat: Az ipartelepítő tényezők változása napjainkban.</p> <p>Grafikonelemzés: a közlekedési ágazatok változása a személy- és áruszállításban.</p>
<p>A VILÁGGAZDASÁGBAN KÜLÖNBÖZŐ SZEREPET BETÖLTŐ RÉGIÓK, ORSZÁGCSOPORTOK,ORSZÁGOK</p>		
<p>A világgazdaság földrajzi szerkezete</p>	<p>Az amerikai világgazdasági erőter, az USA gazdaságtörténeti fejlődése. Az USA átalakuló iparvidékei.</p> <p>Latin-Amerika az USA legfontosabb peremterülete.</p> <p>JAPÁN a világ második legfontosabb gazdasága.</p> <p>Az újonnan iparosodó csendes-óceáni erőter.</p> <p>Kína a világ leggyorsabban</p>	<p>Sematikus rajz: Az USA tájai.</p> <p>Ábra elemzése: Az USA” forró pontjai”, gazdasági ágazatainak váltása.</p> <p>Projekt-munka: 1. Ősi kultúrák. 2, Sokszínű népesség kialakulása.</p> <p>Tematikus térképekről: Természetföldrajzi fekvés, szigetek, tájak, ásványkincsek.Térképezés. Technopoliszok.</p> <p>Projekt-munka: 1. A „Kistigrisek” 2. A „második hullám országai”.</p> <p>Tematikus térképi munka:</p>

A közép-és kelet-európai országok	növekvő gazdasága.	Kína tájai, éghajlata, ásványkincsei.
	India gazdasági átalakulás előtt.	Vallási megosztottság Indiában. Történelmi háttér Feldolgozása /tanár/.
	Az Európai Unió kialakulása, bővülése, gazdasági fejlődése.	Olvasmány. Az Egyesült Európa jövőképe. A reformok elemeinek értelmezése.
	Németország gazdaságtörténete, ipara.	Németország tartományainak tájai. Térképezés.
	Egyesült Királyság gazdaságtörténete, ipara.	Rajz: A hagyományos iparvidékekről.
	Franciaország gazdasági élete.	Tematikus térképolvasás: tájak, ásványkincsek, éghajlat, városok.
	Olaszország-történelmi és gazdasági megosztottsága.	Rajz: Olaszország tájai, városai.
	Az EU peremterületei (Írország, Görögország, Spanyolország, Portugália).	Projekt-munka: 1. Dél-Európa kedvező- 2. Dél-Európa kedvezőtlen földrajzi adottságai.
	Észak-Európa fejlődése a XX. században.	Csoport munka: A természeti adottságok kiaknázása országonként.
	Az Alpok országainak fejlett, és specializált gazdasága.	Kiselőadás: Ausztria tartományai.
Az EU növekedési tengelye: Régiók Európája a „kék banán” gazdasága.	Modell elemzése: Az Északi-tenger gazdasági területei.	
Csehország és Szlovákia gazdasága.	Vaktérképen: Szlovákia domborzata és városai.	
Lengyelország gazdasága.	Határváltozások elemzése természetföldrajzi térképen,	

	Románia gazdasága.	ábrán. Rajz: Románia tájai, városai.
FEJLŐDŐ ORSZÁGOK		
	Fejlődő térségek (Latin-Amerika, India nélkül). Közel-Kelet, „olajországok”, világgazdasági jelentőségük.	Olvasmány: Világbank a fejlődő országokról. Az adósságválság következményei, és a lehetőségek a fejlődő országok fejlődésére.
	Izrael sajátos helyzete.	Olvasmány: Kibuc. Mosav. Sabbat.
	Trópusi Afrika problémái.	Olvasmány: Egyiptom és a Száhel-övezet.
MAGYARORSZÁG TERMÉSZETI ADOTTSÁGAI,GAZDASÁGI JELLEMZŐI		
	A Kárpát-medence természeti és társadalmi sajátosságai.	Tematikus térképről: nemzetiségi összetétel.
	Magyarország természeti viszonyai.	Projekt-munka: földtani adottságok, talajok éghajlat, vízrajz.
	Magyarország élővilága, talajai.	Tematikus térképolvasás. Tájak-talaj típusok.
	Népesség és települési formák jellemzői.	Hierarchia-modell szerkesztése.
	Urbanizáció és a városaink.	Budapest városszerkezete. Rajz.
	A magyar nemzetgazdaság mai jellemzői. A rendszer-váltásból adódó sajátosságok.	Ábra elemzése: a GDP megoszlása főbb gazdasági ágazatok szerint.
	Az energiagazdaság és ipar jellemzői.	Topográfiai gyakorlatok, tematikus térképről.
	A mezőgazdaság földrajzi adottságai és termelési tényezői.	Grafikon készítése a mezőgazdaság mai szerkezetéről.

HAZÁNK NAGY TÁJAI		
	Az Alföld.	Rajz: az Alföld kis tájai.
	Kisalföld és az Alpokalja.	Vaktérkép kitöltése.
	Dunántúli-dombság és a Mecsek	Projekt-munka: 1. Ásványkincsek. 2. Gazdasági ágazatok.
	Dunántúli-középhegység.	Keresztmetszet: a hegység töréses szerkezetéről.
	Északi-középhegység.	Tematikus térképi munka: felszín-ásványkincs- iparközpontok
	Magyarország régiói.	1. Terület, népesség. 2. GDP, külfölditőke. Csoportmunka.
	Az EU és Magyarország. A külkereskedelmi forgalom összetétele és iránya.	Diagramok elemzése: áruszerkezet és irány szerint.

Követelmények:

I. A VILÁG VÁLTOZÓ TÁRSADALMI GAZDASÁGI KÉPE

Ismerje :

- az áru, pénz és a piac gazdaságszabályozó szerepét,
- a gazdasági élet ágazatait,
- a gazdasági együttműködés feltételeit.

Tudja:

- a témákhoz kapcsolódó alapfogalmakat, ismereteket,
- a bankhoz kapcsolódó fogalmakat, ismereteket gyakorlati példákkal bemutatni.

II. A VILÁGGAZDASÁGBAN KÜLÖNBÖZŐ SZEREPET BETÖLTŐ RÉGIÓK, ORSZÁGCSONPORTOK, ORSZÁGOK

AMERIKA

Ismerje:

- az USA nagy tájait, "forró" pontjait,
- az USA gazdaságtörténeti fejlődését, iparvidékeit,
- a NAFTA jelentőségét,
- Latin-Amerika államait és a mai gazdaságuk jellemzőit.

Tudja:

- az USA és Latin-Amerika nagy tájainak töréses, vetődéses formáit, keletkezésüket,

- ásványkincs megoszlásukat,
- az USA-Nemzeti Parkjait,
- az USA és Latin-Amerika népességének kialakulását, összetételét.

ÁZSIA

Ismerje

- Ázsia nagy tájait térképen, vázlaton azonosítani,
- Ázsia trópusi-mérsékelt-hideg éghajlati övezeteit,
- legfejlettebb országát: JAPÁNT, a tőkés fejlődés „japán-útját” és mai gazdaságát,
- a „Kis tigrisek” és a „Második hullám” országait,
- Kína leggyorsabban növekvő gazdaságát,
- India gazdaságának átalakulását,
- Ázsia népesedési problémáit.

Tudja:

- a monszun szerepét Ázsia éghajlatában.

EURÓPA

Ismerje:

- Európa nagy tájait, a felszín kialakulását, éghajlatát,
- É- Ny- D – Közép-és Kelet Európa elhelyezkedését meghatározni,
- az EU kialakulásának, fejlődésének okait,
- az EU legfejlettebb és peremterületeinek gazdasági életét,
- Közép-és Kelet-Európa társadalmi fejlődésének sajátosságait.

Tudja:

- az EU gazdaságának átalakulását: a „Kék banán” „Patkóváros,”
- a „Kikötők” iparának ágazatait,
- Közép-és Kelet-Európa országainak, rendszerváltás utáni mai gazdasági különbségeit.

III. FEJLŐDŐ ORSZÁGOK

Ismerje:

- Közel-Kelet kőolajának készleteit, termelését,
- Izrael kulturális, nyelvi, gazdasági különbségeit az arab világban,
- Trópusi Afrika éghajlatát, gazdasági elmaradottságának okait, a népesedési folyamatokat.

Tudja:

- a Száhel-övezetet,
- a kőolaj és ércek előfordulását, és jelentőségét egyes országok fejlődésében.

IV. MAGYARORSZÁG TERMÉSZETI ADOTTSÁGA, GAZDASÁGI JELLEMZŐI

Ismerje:

- Magyarország természeti adottságait, társadalmi berendezkedését,
- A Kárpát-medence domborzat típusainak kialakító tényezőit.

Tudja:

- értékelni a legfontosabb természeti erőforrásokat, és természeti értékeinket,
- Magyarország társadalmi berendezkedését, népességét, település típusait és az ezeket kialakító tényezőket.

Ismerje:

- iparunk sajátosságait, az ipari fejlődésünk lehetőségeit,
- az ipartelepítő tényezőket, és az iparágazatok legfontosabb termékeit,
- a természeti adottságok hatását a mezőgazdasági termelésre,
- a megváltozott társadalmi viszonyok hatását a magyar mezőgazdaság alakulására,
- a mezőgazdaság legjelentősebb termékeit,
- mezőgazdasági termelés és az élelmiszeripari üzemek telepítésének okait,
- modern mezőgazdaság környezetre gyakorolt hatásait, a kedvezőtlen hatások megszüntetésének lehetőségeit.

V. HAZÁNK NAGY TÁJAI

Ismerje:

- a hat nagy táj, kistájait,
- a nagy tájak kialakulását, felszínét, felépítését, éghajlati adottságait,
- a nagy tájak gazdaságát és nagyobb iparközpontjait.

Tudja:

- megyéje természeti adottságait,
- gazdaságának telepítő tényezőit és a gazdasági ágazatok legfontosabb termékeit,
- ismerje és védje megyéje természeti értékeit.